

Karel Poláček - Bylo nás pět

Úvod

Jméno: Karel Poláček (1892 - 1945)

Národnost: Česká republika

Život autora

Karel Poláček byl český spisovatel, novinář a scénárista. Byl známý hlavně svým humorem a ironií, která se často projevuje i v jeho tvorbě. Jeho život byl silně ovlivněn oběma světovými válkami. Na začátku první světové války narukoval do armády, kde prošel ruskou a srbskou frontou. V meziválečném období působil jako publicista a spisovatel, stal se členem klubu pátečníků a seznámil se i s bratry Čapkovými.

S nástupem nacismu se Poláček začal potýkat se značnými problémy kvůli svému židovskému původu. Kvůli rasovým zákonům nemohl publikovat a později byl se svou manželkou poslán do Terezína.

Zemřel v koncentračním táboře nejspíše koncem ledna 1945 při pochodu smrti.

Autorova tvorba

Karel Poláček byl známý svými humoristickými a satirickými romány, které vtipně a s ironií zobrazují směšnost i strasti každodenního života. V meziválečném období se živil také jako žurnalista a psal například pro Lidové noviny nebo pro satirické časopisy Štika venkova a Nebojsa. Psal také fejetony a velmi oblíbené povídky.

Díla: **Povídky pana Kočkodana** - sbírka povídek, **Hlavní přelíčení** - román, **Muži v ofsajdu** - román

Literárně historický kontext

Období: 1. polovina 20. století, meziválečná literatura.

Karel Poláček působil v **meziválečném období a za druhé světové války**. V české literatuře doznívá legionářský tón, začíná vznikat **moderní lyrika a do popředí se dostává žurnalistika**. Karel Poláček byl představitelem **demokratického proudu**, jehož autoři publikovali v **Lidových novinách**. Poláček je často zařazován mezi autory **realistické prózy**.

Autorovi současníci a jejich stěžejní díla

Josef Čapek

- Ze života hmyzu - trojaktovka

Karel Čapek

- R.U.R. - činohra

Viktor Dyk

- Ondřej a drak - drama

Ivan Olbracht

- Golet v údolí - soubor povídek

Jarmila Glazarová

- Vlčí jáma - román

Vladislav Vančura

- Pole orná a válečná - román

Druh: Velká epika**Žánr:** Román**Forma:** Próza

Téma

Dílo zobrazuje klukovská dobrodružství a život v malém městě v období první republiky. Jemná karikatura světa dospělých, autor vzpomíná na dětství.

Motivy

Přátelství, dobrodružství, darebáctví, fantazie, sny

Časoprostor

Období 1. republiky. Rychnov nad Kněžnou.

Kompozice

- **Chronologický** postup, začátek knihy je psán **retrospektivně**
- Poslední část má **rámcovou kompozici** - Putování do Indie (Petrovy halucinace)
- Kniha **není dělena na kapitoly**, odděleno třemi tečkami – 41 úseků
- Epizody jdou od jara do zimy

Jazyková vrstva

Jazykové prostředky

- Dílo je psáno tak, aby vyznělo jako vyprávění malého kluka
 - Malý Petr chce mluvit jako dospělý, ale nejde mu to a dělá chyby v pravopisu
- Hovorový jazyk
- Nespisovná slova
- Archaismy, knižní výrazy, maloměstšácká mluva, nářečí, germanismy (šamstr)

Vypravěč

- Zúčastněný - hlavní postava Petr Bajza

Vyprávěcí způsob

- Ich forma

Typy promluv

- Dialogy a monology
- Přímá i nepřímá řeč

Adaptace

Stejnomený seriál - Karel Smyczek (1994)

Hlavní postavy

Petr Bajza - Hlavní postava a vypravěč, je chytrý, trochu rošťák, má bujnou fantazii

Antonín Bejval - Petrův spolužák, vynalézavý syn majitele povoznictví, je lakomý a namyšlený

Josef Zilvar - Petrův spolužák, žije v chudobinci, je starší jak ostatní snaží se chovat dospěle"

Čeněk Jirsák - Petrův spolužák, syn řemeslníka, je velmi nábožensky založený

Eduard Kemlink - Další ze spolužáků, má pejska Pajdu, jeho otec je bohatý úředník

Petrovi rodiče (Bajzovi) - Táta je spíše přísný, má krámk s potravinami, máma je laskavá a hodná

Eva Svobodová - Dcera cukráře, krásná, ale trochu naivní, dobrá kamarádka Petra

Kristýna - Služka u Bajzů, je veselá a pracovitá, často se pošťuchuje s Petrem

Pan Fajst - Protivný a zapšklý mravokárce, starý mládenec, všechny napomíná a kritizuje

Vařekovi - Jsou lakomí a závistiví, nikomu nic nepřejí

Karel Páta - Velmi nepopulární šprt

Otakárek Soumar - Kluk z bohaté rodiny, rád by se s kluky kamarádl, ale má to zakázané

Alfons Kasalický - Syn cirkusáka, artista, ve škole moc neprospívá

Tipy ke knize

Zde najdeš eknihu *Bylo nás pět* zdarma ke stažení:

https://web2.mlp.cz/koweb/00/04/26/25/27/bylo_nas_pet.pdf

Zde najdeš kompletní audioknihu *Bylo nás pět* od Českého rozhlasu na Youtube:

https://www.youtube.com/watch?v=0_1t4Mnwjfw&ab_channel=%C4%8Cesk%C3%BDrozhlas

Zajímal by tě videorozbor této knihy a autora?

Rozbory, které připravil projekt **Na potítku** najdeš zde:

https://www.youtube.com/watch?v=nK3CYZBitik&ab_channel=Napot%C3%ADtku

Vzorový text k procvičení rozboru uměleckého textu, který připravil projekt Nový Amos najdeš zde:

<https://www.statnimatorita-cestina.cz/bylo-nas-pet>

Na motivy knihy byl natočený povedený stejnojmenný seriál, který doporučujeme shlédnout.

Děj

V první kapitole představuje Petr Bajza (hlavní postava a vypravěč) svou rodinu a kamarády. Jeho táta je obchodník (má obchod s potravinami) a je poměrně přísný, jeho máma je naopak velmi hodná a laskavá. Petr má sestru Mančinku a staršího bratra Ladislava. K Bajzovým také chodí služebná Kristýna, která se s Petrem často pošťuchuje. Petr má čtyři kamarády, se kterými zažívá spoustu dobrodružství a soupeří se svými nepřáteli Ješiňáky a Habrováky. Jejich dalším nepřítelem je pan Fajst, starý mládenec, který nemá rád děti a často je okřikuje. Kamarádí se také s Otakárkem, klukem z velmi bohaté rodiny, kterého neustále hlídá chůva. Jeho rodiče si ale nepřejí, aby si hrál s ostatními, protože by mohl pochytit špatné mravy.

Kluci společně zažívají různá dobrodružství, chodí třeba tajně do kina oknem, aby nemuseli platit vstupné. Jedním z bláznivých nápadů je například pokus o ochození vos, které by klukům měly nosit med. Tento experiment ale samozřejmě nevyjde a vosy je pobodají. Perou se taky s Ješiňáky a Habrováky nebo plánují cestu do Itálie. Občas Bajzovy navštíví příbuzní Vařekovi, před kterými musí skrývat, co mají doopravdy k obědu, aby si nemysleli, že se mají moc dobře. Vařekovi jim totiž občas půjčují peníze.

Jednoho dne do města přijede cirkus, který chtějí všichni navštívit. Petr se také touží podívat do cirkusu, takže se chová velmi slušně, aby ho rodiče pustili. Je tak hodný, že se o něj dokonce doma bojí a říkají si, jestli není nemocný, že se tak vzorně chová. Petr nakonec rodiče přesvědčí a vezmou ho do cirkusu. V cirkuse se objeví i Zilvar, kluk z chudobince, který zde pracuje a může se tak koukat na všechna představení zadarmo. Kluci chtějí také cirkusákům pomáhat, takže začnou nosit zvířatům vodu. Připojí se k nim dokonce i Otakárek, kterého zde ale najde chůva a udělá velkou scénu, je totiž z bohaté rodiny, takže nemůže dělat tak potupnou práci. Ředitel cirkusu nakonec všechny chlapce vyhodí.

Jednoho dne Petr onemocní spálou a zdají se mu velmi živé sny (jde o klíčovou část knihy). Zdá se mu například, že mu tatínek koupil slona Jumba, který umí mluvit. Ve snu se Petr spolu s partou vydají navštívit Indii. Zde se seznámí s českým krejčím, maháradžou a princeznou. Zilvar se do princezny zamiluje a požádá ji o ruku. Je ale mezitím zavřen do žaláře. Princezna steskem onemocní, což přesvědčí maháradžu, aby Zilvara pustil, ten mu musí ale dobře odpovědět na tři otázky. Zilvar je chytrý, takže odpoví vždy správně, tím si zaslouží ruku princezny a následně se koná svatba. Zilvarovi ale svatba stoupne do hlavy a úplně zapomene na své kamarády, kterým se to přestane líbit. Tonda po něm dokonce hodí zkažené pštrosí vejce. Zilvar a princezna za to ale obviní Petra a Evu (protože ten vždy za všechno může). Zilvar se vrhne na Petra a strhne se mela.

Petr se nakonec vyléčí a zjistí, že si kamarádi na Indii vůbec nevzpomínají, a dochází mu, že to byl jen sen.